

JONATHAN HAIDT, *Hypotéza štěstí. Hledání moderních pravd ve staré moudrosti*, Praha: Dokořán, 2014, 351 s., přel. J. Krejčí

a L. Georgijev, ISBN 978-80-7363-539-8.

Autor této pozoruhodné knihy je profesorem psychologické etiky na newyorské univerzitě a je u nás znám českým překladem svého vynikajícího díla *Morálka lidské mysli* (2013, Praha: Dybbuk), takže čtenář, který je již s jeho dílem seznámen, se má i v případě studia této námi zde recenzované knihy na co těšit. Je to zajímavě a čtivě psaný průvodce historie „lidské honby za štěstím“, neboli hledání smyslu života, které má řadu pozoruhodných psychologických aspektů zakotvených ve strukturách lidské racionality a iracionality. Obsahem knihy je deset aspektů tohoto tématu, provázejícího celá staletí lidskou kulturu; Haidt píše: „Tato kniha pojednává o deseti velkých myšlenkách.“ Je produktem studia zejména mnoha filosofických a náboženských textů, v nichž byla shledávána psychologická životní moudrost. Proto kniha začíná kapitolou, která je z nich asi nejzávažnější, tématem rozděleného já, neboť, jak praví autor, „základní myšlenkou této knihy je tvrzení, že mysl se dělí na dvě části, které někdy jdou proti sobě“. V dalším se soustředíme na tuto myšlenku a ponecháme stranou ostatní aspekty hledání smyslu života v „honbě za štěstím“, v „lásce a citových vazbách“, ve „vzájemnosti“, v „půvabu ctností“, „v dimenzi božství s Bohem i bez něj“ a další, které zde pro nedostatek místa jen naznačujeme. Haidt se nad těmito aspekty nejen zamýšlel, ale i je jako sociální psycholog zkoumal, aby našel odpověď na otázku, proč někteří lidé nacházejí v životě smysl a naplnění, a jiní nikoli.

Svou úvodní a klíčovou kapitolu uvádí citátem sv. Pavla (Ga 5,17): „Nebo tělo žádá oproti Duchu a Duch proti tělu. Ty pak věci jsou sobě vespolek odporné tak, abyste ne, což byste chtěli, to činili.“ Jinde je to metafora jezdce (rozumu) a zvířete (pudu), např. u Platóna a jinde, která vyjadřuje tuto dichotomii lidského bytí. Autor však připomíná, že tu nejde jen o rozpory mezi tělem a duchem, ale i mezi funkcemi pravé a levé mozkové hemisféry, mezi vývojově novou a starou strukturou lidského mozku, mezi automatickým chováním a řízeným jednáním. Zajímavé analýzy těchto vztahů jsou dokládány četnými empirickými fakty i příklady z literatury (např. E. A. Poe, *Démon zvrácenosti*) a ze života, např. ze „selhání sebekontroly“. Haidt soudí, že: „Občas podlehneme názoru, že bojujeme se svým nevědomím, se svým Id nebo se svým živočišným já. Ale ve skutečnosti jsme tímhle vším zároveň... Obě tyto složky mají své silné stránky a zvláštní schopnosti,“ ale dodejme, že jde o to, abychom svého koně v sobě dokázali smysluplně řídit k prospěchu svému i svých bližních.

Milan Nakonečný

(TF JU, M.Nakonecny@seznam.cz)